

6698 SAYILI KANUN'DA YER ALAN TEMEL KAVRAMLAR

I. AÇIK RIZA

Kanunun yürürlüğe girmesi sonrasında, kişisel veri ve bu verinin işlenmesi ile birlikte hayatımıza giren kavramlardan birisi de “açık rıza” kavramıdır. Kanunun 3. maddesinde açık rıza; “*belirli bir konuya ilişkin, bilgilendirilmeye dayanan ve özgür iradeyle açıklanan rıza*” şeklinde tanımlanmıştır.

Ayrıca Anayasa’nın 20. maddesinin 3. fıkrasında, kişisel verilerin, ancak kanunda öngörülen hallerde veya kişinin açık rızasıyla işlenebileceği hüküm altına alınmıştır. Açık rıza, 6698 sayılı Kanun’da hem özel nitelikli kişisel veriler, hem de özel nitelikli olmayan kişisel veriler bakımından temel hukuka uygunluk sebebi olarak öngörülmüştür.

Buna göre sırasıyla Kanun’un,

- 5. maddesinin, 1. fıkrasında “Kişisel veriler ilgili kişinin açık rızası olmaksızın işlenemez”,
- 6. maddesinin 2. fıkrasında “Özel nitelikli kişisel verilerin, ilgilinin açık rızası olmaksızın işlenmesi yasaktır”,
- 8. maddesinin 1. fıkrasında “Kişisel veriler, ilgili kişinin açık rızası olmaksızın aktarılamaz”,
- 9. maddesinin 1. fıkrasında “Kişisel veriler, ilgili kişinin açık rızası olmaksızın yurt dışına aktarılamaz”

düzenlemeleri yer almaktadır.

Açık rıza, uluslararası metinlerde de kendine yer bulan önemli bir kavramdır. 95/46 EC sayılı Avrupa Birliği Direktifine göre rıza; ilgili kişinin kendisiyle ilgili veri işlenmesine, özgürce, konuyla ilgili yeterli bilgi sahibi olarak, tereddüde yer bırakmayacak açıklıkta ve sadece o işlemle sınırlı olarak verdiği onay beyanıdır. Direktifte yalnızca özel nitelikli kişisel (hassas) verilerin işlenmesi için açık rıza aranmakta iken, ülkemizde ve GDPR'da kural olarak her türlü kişisel verinin işlenmesi için açık rızaya ihtiyaç duyulmaktadır.

Kanun çerçevesinde açık rıza, kişinin sahip olduğu verinin işlenmesine, kendi isteği ile ya da karşı taraftan gelen istek üzerine, onay vermesi anlamını taşımaktadır. Açık rıza açıklamasının bir diğer önemi de veri işleyene gerçekleştireceği fiil konusunda yol göstermesidir. Kişi açık rıza açıklaması ile aslında veri sorumlusuna kendi hukuksal değerine ilişkin verdiği kararı bildirmiş olmaktadır. Açık rıza açıklaması, ilgili kişinin, işlenmesine izin verdiği verinin sınırlarını, kapsamını ve gerçekleştirilme biçimini de belirlemesini sağlayacaktır.

Açık rızanın bu anlamda, rıza veren kişinin “olumlu irade beyanı”nı içermesi gerekmektedir. Diğer mevzuattaki düzenlemeler saklı kalmak üzere, açık rızanın yazılı şekilde alınmasına gerek yoktur. Açık rızanın elektronik ortam ve çağrı merkezi vb. yollarla alınması da mümkündür. Burada ispat yükümlülüğü veri sorumlusuna aittir.

Kanunun 3. maddesinde yer verilen açık rıza tanımı kapsamında, açık rızanın 3 unsuru bulunmaktadır:

- Belirli bir konuya ilişkin olması,
- Rızanın bilgilendirmeye dayanması,
- Özgür iradeyle açıklanması.

A) Belirli Bir Konuya İlişkin Olması

Veri işlemek üzere verilen açık rızanın geçerli olması için açık rızanın belirli bir konuya ilişkin ve o konu ile sınırlı olması gerekir. Veri sorumlusu tarafından açık rıza beyanının hangi konuya ilişkin olarak istenildiğinin açıkça ortaya konulması gerekmektedir. Buna göre, ilgili kişinin genel bir irade açıklaması ile “kişisel verilerimin işlenmesini kabul ediyorum” şeklinde açık uçlu ve belirsiz rızası tek başına Kanun bağlamında “açık rıza” olarak kabul edilemez.

Eğer birden çok kategoriye ilişkin verinin işlenmesine dair rıza beyanında bulunulacaksa, rızanın hangi verilerin ve ne amaçlarla işleneceği gibi, işlemenin farklı noktaları açısından da verilmiş olması gerekir.

Veri sorumlusunun, kişisel veriyi kullanımı sonrasında gerçekleştireceği ikincil işlemler için ise, (örneğin yurtdışına veri aktarımı gibi) buna ilişkin ayrıca rıza alması gerekecektir. Aynı durum, kişisel verilerin işleme amaçlarının değişmesi halinde de geçerlidir.

B) Bilgilendirmeye Dayanması

Açık rıza bir irade beyanı olup, kişinin özgür bir şekilde rıza gösterebilmesi için, neye rıza gösterdiğini de bilmesi gerekir. Kişinin sadece konu üzerinde değil, aynı zamanda rızasının sonuçları üzerinde de tam bir bilgi sahibi olması gerekir.

Bilgilendirme, veri işleme ile ilgili bütün konularda açık ve anlaşılır bir biçimde gerçekleştirilmelidir. Bilgilendirmenin mutlaka verinin işlenmesinden önce yapılması gerekir. İşlenecek verinin niteliği, aynı zamanda bilgilendirme düzeyini belirleyecektir.İlgili kişinin bilgilendirilmesi aynı zamanda kişinin kendi geleceğini belirleme hakkının bir yansımasını oluşturmaktadır.

Bilgilendirme yapılırken elde edilecek kişisel verilerin hangi amaçlarla kullanılacağı açıkça belirtilmeli, kişinin anlamayacağı terimler ya da yazılı bilgilendirme yapıldığında okumakta güçlük çekeceği oranda küçük puntolar kullanılmamalıdır.

C) Özgür İradeyle Açıklanması

Kişinin irade beyanı olan rıza, kişinin yaptığı davranışın bilincinde ve kendi kararı olması halinde geçerlilik kazanacaktır. Kişinin iradesini sakatlayacak her tür fiil, kişisel verilerin işlenmesi için verdiği rızayı da sakatlayacaktır. Cebir, tehdit, hata ve hile gibi iradeyi sakatlayan hallerde, kişinin özgür biçimde karar vermesi mümkün değildir. Dolayısıyla bu gibi durumlarda özgür bir irade açıklamasından bahsedilemez. Ancak buradaki her sebep kendi içerisinde değerlendirilmeli, rızayı etkileme derecesi belirlenmelidir.

Tarafların eşit konumda olmadığı veya taraflardan birinin diğeri üzerinde etkili olduğu durumlarda rızanın özgür iradeyle verilip verilmediğinin dikkatle değerlendirilmesi gerekir. Özellikle işçi-işveren ilişkisinde, işçiye rıza göstermeme imkânının etkin bir biçimde sunulmadığı veya rıza göstermemenin işçi açısından muhtemel bir olumsuzluk doğuracağı durumlarda, rızanın özgür iradeye dayandığı kabul edilemez.

II. ANONİM HALE GETİRME

Anonim hale getirme veya anonimleştirme, verilerin başka verilerle eşleştirilse dahi, hiçbir surette kimliği belirli veya belirlenebilir bir gerçek kişiyle ilişkilendirilemeyecek hale getirilmesini ifade etmektedir. Bu kapsamda, elde kalan veri üzerinden bir izleme yapılarak başka verilerle eşleştirme ve destekleme sonrasında verinin kime ait olduğu anlaşılabiliyorsa, bu verinin anonim hale getirildiği kabul edilemez.

Bu noktada dikkat çekilmesi gereken husus, anonim veri ve anonimleştirilmiş veri arasındaki farktır. Anonim veri başından itibaren belirli bir kişiyle ilişkilendirilmesi mümkün olmayan veriyi ifade ederken, anonimleştirilmiş veri daha öncesinde bir kişiyle ilişkilendirilmiş ancak sonradan artık bağlantısı kalmamış veridir.

III. İLGİLİ KİŞİ

Kanunda, yalnızca gerçek kişilerin verilerinin korunması öngörülmektedir. Bu nedenle Kanunda kişisel verisi işlenen gerçek kişiyi ifade etmek için “ilgili kişi” ifadesi kullanılmıştır. Korunması gereken kişi, düzenlemenin tanımlar kısmında açıkça belirtildiği üzere “gerçek kişi”dir.

Kanunda yer alan kişisel verinin tanımı gereği, tüzel kişiye ait bir verinin herhangi bir gerçek kişiyi belirlemesi ya da belirlenebilir kılması halinde, bu veriler Kanun kapsamında koruma altındadır. Ancak burada korunan menfaat tüzel kişiye değil, düzenlemenin temellendirdiği öncelik gereği belirlenen ya da belirlenebilecek gerçek kişiye ait olacaktır. Çünkü Kanun, tüzel kişilere ait verilerin korunmasını hiçbir şekilde düzenlememektedir.

IV. KİŞİSEL VERİ

Kişisel veri, belirli ya da belirlenebilir nitelikteki bir kişiye ilişkin her türlü bilgidir. Bu durumda kişisel veriyi, kişisel olmayan verilerden ayırabilmek için temelde iki ölçütten yararlanıldığı söylenebilir. Buna göre, kişisel veriden söz edebilmek için, verinin bir kişiye ilişkin olması ve bu kişinin de belirli ya da belirlenebilir nitelikte olması gerekmektedir.

Kişisel veri, bireyin şahsi, mesleki ve ailevi özelliklerini gösteren, o bireyi diğer bireylerden ayırmaya ve niteliklerini ortaya koymaya elverişli her türlü bilgidir. Kanunda kişisel veri; “kimliği belirli veya belirlenebilir gerçek kişiye ilişkin her türlü bilgi” şeklinde tanımlanmıştır. Bu bilgiler, belli bir kimsenin kimliği, etnik kökeni, fiziksel özellikleri, sağlık, eğitim, istihdam durumu, cinsel yaşamı, aile hayatı, başkaları ile yaptığı haberleşmeler, ikamet adresi, kredi kartı, kişisel düşünce ve inançları, dernek ve sendika üyelikleri, alışveriş alışkanlıkları gibi hususları da kapsamaktadır.

Kanunda yer alan kişisel veri tanımı doğrultusunda gerçek bir kişiyi belirli veya belirlenebilir kılan her türlü bilginin kişisel veri olarak kabul edilmesi gerekmektedir. Kanunda yapılan tanımlamada hangi bilgilerin kişisel

veri olarak kabul edileceğine ilişkin sınırlı sayım esasının benimsenmediği görülmektedir. Kanunda gelişen teknolojilerle türetilebilecek veri kategorilerini de düzenleyecek şekilde geniş bir kişisel veri tanımı sunulmaktadır.

Bir kişinin belirli veya belirlenebilir olması, mevcut verilerin herhangi bir şekilde bir gerçek kişiyle ilişkilendirilmesi suretiyle, o kişinin tanımlanabilir hale getirilmesini ifade etmektedir. Kanunun gerekçesinde bireyin adı, soyadı, doğum tarihi ve doğum yeri gibi onun kesin teşhisini sağlayan verilerin yanı sıra, kişinin fiziki, ailevi, ekonomik, sosyal ve sair özelliklerine ilişkin verilerin de kişisel veri niteliğinde olduğu belirtilmiştir.

Kişisel veriler, kişinin fiziksel, ekonomik, kültürel, sosyal veya psikolojik kimliğini ifade eden somut bir içerik taşıyabileceği gibi, kimlik, vergi, sigorta numarası gibi herhangi bir kayıtla ilişkilendirilmesi sonucunda kişinin belirlenmesini sağlayan tüm verileri kapsamaktadır. Nitekim, Kanunun gerekçesinde de telefon numarası, motorlu taşıt plakası, sosyal güvenlik numarası, pasaport numarası, özgeçmiş, resim, görüntü ve ses kayıtları, parmak izleri, genetik bilgiler gibi verilerin dolaylı da olsa kişiyi belirlenebilir kılabilecek özellikleri nedeniyle kişisel veri olarak kabul edilmesi gerektiğine işaret edilmiştir.

işlenmesi olarak değerlendirilmektedir. Aslında kişisel veriler söz konusu olduğunda verinin nasıl tutulduğu ve kullanıldığı en az verinin kendisi kadar önemlidir.

Kişisel verileri işleme yöntemlerinden bazıları aşağıda açıklanmaktadır:

Elde edilme veya kaydetme: Kişisel verilerin ilk defa elde edildikleri an itibariyle işleme fiili başlamaktadır.

Depolama/muhafaza etme: Dijital ya da fiziksel ortamda, kişisel verilerin saklanması, barındırılması ya da depolanması işleme kapsamında kabul edilir.

Değiştirme / Yeniden Düzenleme: Kişisel verilerin, çeşitli yöntemler kullanılmak suretiyle değiştirilmesi ya da yeniden düzenlenmesi de işleme sayılır.

Aktarılma / Devralınma: Kişisel verilerin çeşitli yöntemlerle iletilmesi de işleme faaliyeti kapsamındadır.

Kişisel veriler otomatik veya otomatik olmayan yollarla işlenebilecektir:

A) Otomatik İşleme

Direktifte ve Kanunda otomatik işlemenin ne olduğuna ilişkin bir tanım yer almazken, OECD tarafından verilen tanım; *“İnsan müdahalesi ya da yardımı konusundaki ihtiyacı asgari seviyeye indiren, kendi aralarında bağlantılı ve etkileşimli elektrikli veya elektronik bir sistem tarafından gerçekleştirilen veri işleme faaliyeti”* şeklindedir. Bununla birlikte Kanun gerekçesinde, Kanunun kapsamı açıklanırken, *“Günümüzde bu veriler, gerek özel sektör gerek kamu sektörü tarafından bilişim sistemleri üzerinden*

otomatik yollarla sıkça kullanılmaktadır.” denilerek dolaylı yoldan otomatik işlemenin, bilişim sistemleri üzerinde gerçekleştirilen faaliyetler olduğu belirtilmiştir.

Buna göre, otomatik olarak veri işlenmesi; bilgisayar, telefon, saat vb. işlemci sahibi cihazlar tarafından yerine getirilen, yazılım veya donanım özellikleri aracılığıyla önceden hazırlanan algoritmalar kapsamında insan müdahalesi olmadan kendiliğinden gerçekleşen işleme faaliyetidir.

B) Otomatik Olmayan İşleme (Veri Kayıt Sisteminin Parçası Olmak Kaydıyla)

Yukarıda belirtildiği gibi, kişisel veriler otomatik işlemeye tabi tutulmasalar da, “*veri kayıt sistemi*” aracılığıyla işlendiklerinde de Kanun hükümlerine tabi olacaklardır. Kanunda veri kayıt sistemi, “*kişisel verilerin belirli kriterlere göre yapılandırılarak işlendiği kayıt sistemi*”ni ifade etmektedir. Bu sistemler elektronik yahut fiziki ortamda oluşturulabilir. Buna göre, örneğin veri kayıt sisteminde kişisel veriler, ad, soyad veya kimlik numarası üzerinden sınıflandırılabilceği gibi, kredi borcunu ödemeyenlere ilişkin oluşturulacak sınıflandırma da bu kapsamda değerlendirilebilecektir. Kanun, otomatik olmayan yollarla veri işlenmesini tamamen Kanun kapsamı dışında tutmamaktadır. Yani, otomatik olmayan yolla veri işleme eğer veri kayıt sisteminin parçası ise, bu durumda veri işleme faaliyeti Kanun kapsamında kabul edilecektir.

Sonuç olarak;

Kişisel verilerin hukuka uygun işlenmesi için aşağıdaki tüm şartların birlikte sağlanması gerekir:

- İşlemenin veri işleme şartlarına dayanması
- Aydınlatmanın gerçekleşmiş olması,
- Genel (temel) ilkelere uygun olması.

C) Kişisel Verilerin İşlenme Şartları

Kişisel verilerin işlenmesi, Kanunun 3. maddesinde tanımlanmıştır. Buna göre; kişisel verilerin tamamen veya kısmen otomatik olan ya da herhangi bir veri kayıt sisteminin parçası olmak kaydıyla otomatik olmayan yollarla elde edilmesi, kaydedilmesi, depolanması, muhafaza edilmesi, değiştirilmesi, yeniden düzenlenmesi, açıklanması, aktarılması, devralınması, elde edilebilir hâle getirilmesi, sınıflandırılması ya da kullanılmasının engellenmesi gibi veriler üzerinde gerçekleştirilen her türlü işlem, kişisel verilerin işlenmesi olarak kabul edilmiştir.

Kişisel verilerin işlenme şartları ise Kanunun 5. maddesinde sayılmış olup, buna göre aşağıdaki hallerden en az birinin bulunması durumunda kişisel verilerin işlenmesi mümkündür.

- İlgili kişinin açık rızasının varlığı,
- Kanunlarda açıkça öngörülmesi,
- Fiili imkansızlık nedeniyle rızasını açıklayamayacak durumda bulunan veya rızasına hukuki geçerlilik

tanınmayan kişinin kendisinin ya da bir başkasının hayatı veya beden bütünlüğünün korunması için zorunlu olması,

- Bir sözleşmenin kurulması veya ifasıyla doğrudan doğruya ilgili olması kaydıyla sözleşmenin taraflarına ait kişisel verilerin işlenmesinin gerekli olması,
- Veri sorumlusunun hukuki yükümlülüğünü yerine getirebilmesi için zorunlu olması,
- İlgili kişinin kendisi tarafından alenileştirilmiş olması,
- Bir hakkın tesisi, kullanılması veya korunması için veri işlenmesinin zorunlu olması,
- İlgili kişinin temel hak ve özgürlüklerine zarar vermemek kaydıyla, veri sorumlusunun meşru menfaatleri için veri işlenmesinin zorunlu olması.

Kişisel verilerin işleme şartları, yani hukuka uygunluk halleri, Kanunda sınırlı sayıda sayılmış olup, bu şartlar genişletilemez.

Kişisel veri işleme, Kanunda bulunan açık rıza dışındaki şartlardan birine dayanıyorsa, bu durumda ilgili kişiden açık rıza alınmasına gerek bulunmamaktadır. Veri işleme

faaliyetinin, açık rıza dışında bir dayanakla yürütülmesi mümkün iken açık rızaya dayandırılması, aldatıcı ve hakkın kötüye kullanımı niteliğinde olacaktır. Nitekim, ilgili kişi tarafından verilen açık rızanın geri alınması halinde veri sorumlusunun diğer kişisel veri işleme şartlarından birine dayalı olarak veri işleme faaliyetini sürdürmesi hukuka ve dürüstlük kurallarına aykırı işlem yapılması anlamına gelecektir.

Bu kapsamda, veri sorumlusu tarafından kişisel veri işleme faaliyetinin amacının öncelikli olarak açık rıza dışındaki işleme şartlarından birine dayanıp dayanmadığı değerlendirilmeli, eğer bu amaç Kanunda belirtilen açık rıza dışındaki şartlardan en az birini karşılamıyorsa, bu durumda veri işleme faaliyetinin devamı için kişinin açık rızasının alınması yoluna gidilmelidir.

Kişisel verilerin işlenme şartları her bir kişisel veri işleme faaliyetinin amacının Kanun bakımından hukuki dayanağını oluşturmaktadır. Kişisel veri işleme faaliyetinin amacında birden fazla sayıda kişisel veri işleme şartı bulunabilir. Örneğin, maaş bordrosu düzenlemek amacıyla çalışanların kişisel verilerinin işlenmesinin hukuki dayanağı, kişisel veri işleme şartlarından sözleşmenin ifası ve veri sorumlusunun hukuki yükümlülüğünün yerine getirilmesidir.

Açık rıza dışında kişisel verilerin işlenme şartları aşağıdaki gibidir:

İşlenme Şartları	Kapsamı	Örnek
Kanun Hükmü	Vergi Kanunları, İş Kanunu, Türk Ticaret Kanunu vb.	Çalışana ait özlük bilgilerinin mevzuat gereği tutulması gerekir.
Sözleşmenin İfası	İş Akdi, Satış Sözleşmesi, Taşıma Sözleşmesi, Eser Sözleşmesi vb.	Teslimat yapılması için şirketin adres bilgilerini kaydetmesi.
Fiili İmkânsızlık	Fiili imkânsızlık nedeniyle rıza veremeyecek olan ya da ayırt etme gücü olmayan kişi.	Bilinci kapalı kişinin iletişim veya adres bilgisi. Kaçırılan ya da kayıp bir kişinin konum bilgisi.

İşlenme Şartları	Kapsamı	Örnek
Veri Sorumlusunun Hukuki Sorumluluğu	Mali Denetimler, Güvenlik Mevzuatı, Sektör Odaklı Regülasyonlarla Uyum.	Bankacılık, Enerji, Sermaye Piyasaları gibi alanlara özel denetimlerde bilgi paylaşımı yapılması.
Aleniyet Kazandırma	İlgili kişinin kendisine ait bilgileri umumun bilgisine sunması.	Evini satmak isteyen kişinin, satış ilanında iletişim bilgisine yer vermesi
Hakkın Tesisi, Korunması, Kullanılması	Dava açılması, tescil işlemleri, her türlü tapu işlemi vb. işlerde kullanılması zorunlu veriler.	İşten ayrılan bir çalışana ait gerekli bilgilerin dava zaman aşımı boyunca saklanması.
Meşru Menfaat	Veri sahibinin temel haklarına zarar gelmemek kaydıyla, Veri Sorumlusunun meşru menfaati için zorunlu olması halinde veri işlenebilir.	Çalışan bağlılığını artıran ödül ve primler uygulanması amacıyla veri işlenmesi.

VI. VERİ SORUMLUSU VE VERİ İŞLEYEN

A) Genel Olarak

Veri sorumlusu, kişisel verilerin işleme amaçlarını ve vasıtalarını belirleyen, veri kayıt sisteminin kurulmasından ve yönetilmesinden sorumlu olan gerçek veya tüzel kişiyi ifade eder. Tüzel kişiler, kişisel verileri işleme konusunda gerçekleştirdiği faaliyetler kapsamında bizzat kendileri “veri sorumlusu” olup, ilgili düzenlemelerde belirtilen hukuki sorumluluk tüzel kişinin şahsında doğacaktır. Bu konuda kamu hukuku tüzel kişileri ve özel hukuk tüzel kişileri bakımından bir farklılık gözetilmemiştir.

Bir şirket bünyesinde yer alan birimlerin tüzel kişiliği bulunmadığından, bu birimlerin veri sorumlusu olması mümkün değildir. Bununla birlikte, bir şirketler topluluğunu oluşturan her bir şirket tüzel kişiliğe sahip olduğundan, bu şirketlerin her birinin ayrı veri sorumlusu olması mümkündür.

Veri işleyen ise veri sorumlusunun verdiği yetkiye dayanarak onun adına kişisel verileri işleyen gerçek veya

tüzel kişiler olarak tanımlanmaktadır. Bu kişiler, kişisel verileri kendisine verilen talimatlar çerçevesinde işleyen veri sorumlusu organizasyonu dışında çalışan gerçek ve tüzel kişilerdir. Başka bir ifade ile veri sorumlusunun kişisel veri işleme sözleşmesi yapmak suretiyle yetkilendirdiği ayrı bir gerçek veya tüzel kişidir.

Herhangi bir gerçek veya tüzel kişi aynı zamanda hem veri sorumlusu, hem de veri işleyen olabilir. Örneğin, bir muhasebe şirketi kendi personeliyle ilgili tuttuğu verilere ilişkin olarak veri sorumlusu sayılırken, müşterisi olan şirketlere ilişkin tuttuğu veriler bakımından ise veri işleyen olarak kabul edilecektir.

Veri işleyenin faaliyetleri veri işlemenin daha çok teknik kısımları ile sınırlıdır. Örneğin, saklamanın hangi yöntemle yapılacağı, verilerin nasıl silineceği hususları veri işleyenin yetkisindedir. Ancak, kişisel verilerin işlenmesine ilişkin önemli kararların alınması yetkisi veri sorumlusuna aittir. Veri sorumlusu kişisel verilerin işleme amacını ve yöntemini belirleyen kişidir. Yani işleme faaliyetinin “neden” ve “nasıl” yapılacağı sorularının cevabını verecek kişidir.

Veri sorumlusunun tespiti için aşağıdaki hususlarda kimin karar verdiği dikkate alınmalıdır:

- Kişisel verilerin toplanması ve toplama amacı,
- Toplanacak kişisel veri türleri,
- Toplanan verilerin hangi amaçlarla kullanılacağı,
- Hangi bireylerin kişisel verilerinin toplanacağı,
- Toplanan verilerin paylaşılıp paylaşılmayacağı, paylaşılacaksa kiminle paylaşılacağı,
- Verilerin ne kadar süreyle saklanacağı,

Bununla birlikte, veri sorumlusu yapacağı kişisel veri işleme sözleşmesi ile, aşağıda örnek olarak belirtilen hususlarda karar verme yetkisini veri işleyene bırakabilir:

- Kişisel verilerin toplanması için hangi bilgi teknolojileri sistemlerinin veya diğer metotların kullanılacağı,
- Kişisel verilerin hangi yöntemle saklanacağı,
- Kişisel verilerin korunması için alınacak güvenlik önlemlerinin detayları,
- Kişisel verilerin aktarımının hangi yöntemle yapılacağı,
- Kişisel verilerin saklanmasına ilişkin sürelerin doğru uygulanabilmesi için kullanılacak metot,
- Kişisel verilerin silinmesi, yok edilmesi ve anonim hale getirilmesi yöntemi.

Veri sorumlusuyla veri işleyen arasındaki ortak bazı noktaların belirtilmesi gerekir. İlk olarak, veri sorumlusu ifadesiyle, bir şirket içerisinde veri işleme faaliyetlerinden sorumlu bir kimse kastedilmemektedir. Veri sorumlusu bizzatıhi tüzel kişiliğin kendisidir. Veri sorumlusu (aynı şekilde veri işleyen de) olmak, Kanunun hukuki yükümlülükleri tayin etmek amacıyla belirlediği bir statüdür ve tanımda verilen özellikleri karşılaması durumunda, şirketin tüzel kişiliği de bu statüde yer

alacaktır. Örneğin, veri işleme faaliyetinin bir parçası olarak bir şirkette belge teslim alan ve kaydeden kişi değil, şirketin kendisi “veri sorumlusu” sıfatına sahiptir.

İkinci olarak, her iki kavram da, hem gerçek hem de tüzel kişiler için geçerlidir. Örneğin, serbest çalışan bir mali müşavir de, mali müşavirlik firması da, hem veri sorumlusu, hem de veri işleyen olabilir. Bir şirket bünyesinde yer alan birimlerin tüzel kişiliği bulunmadığından, bu birimlerin veri sorumlusu veya veri işleyen olması mümkün değildir. Bununla birlikte, bir şirketler topluluğunu oluşturan her bir şirket tüzel kişiliğe sahip olduğundan, bu şirketlerin her biri ayrı iki statüde de yer alabilir.

Son olarak, bir tüzel ya da gerçek kişinin aynı anda hem veri sorumlusu, hem de veri işleyen olabileceğini söylemek mümkündür. Örneğin, bir bulut bilişim hizmeti sunan şirket kendi çalışanlarının verileri bakımından “veri sorumlusu” iken, müşterilerinin verileri bakımından “veri işleyen” sıfatıyla hareket etmektedir.

B) Örnekler

b.1. Pazar Araştırması Şirketleri

Bir ilaç firması ile yaptığı sözleşme uyarınca, bir araştırma şirketi, ilaç firması için çalışan memnuniyeti anketi düzenlemeyi üstlenmiştir. Firma, anket yapılacak çalışan listesinin belirlenmesini, anket metodunun seçimini ve anket sonuçlarının sunumunu araştırma şirketine bırakmıştır. Bu durumda araştırma şirketi, her ne kadar firma adına anketi yapıyor ve kişisel verileri işliyor olsa da ilaç firması ile birlikte veri sorumlusu statüsündedir. Zira hangi çalışanlarla anket yapılacağı, hangi verilerin toplanacağı vb. konularda karar verme yetkisine sahip olan araştırma şirkettir.

b.2. Kargo Firmaları

Bir kargo firması, bir banka ile müşterilerin kredi kartlarını ilgilisine ulaştırma hizmetini vermek üzere bir sözleşme yapmıştır. Kargo firması gönderenin adı, soyadı, alıcının adresi gibi sevkiyatı yönetmek için elde ettiği veriler bakımından veri sorumlusudur. Ancak, kargo firması her ne kadar kredi kartlarını fiziksel olarak elinde bulundursa da, söz konusu kredi kartı ile ilgili bilgilere

ulaşması mümkün değildir. Bu durumda, dağıtım hizmeti sunucusu olarak hizmet veren kargo firması ne veri sorumlusu, ne de veri işleyen statüsündedir. Dolayısıyla, yalnızca taşıdığı fiziksel eşyanın güvenliğini sağlamakla yükümlü olup, kişisel verilerin işlenmesiyle ilgili uyması gereken herhangi bir yükümlülük yoktur.

b.3. deme Servisleri

İnternet üzerinden satış geręekleřtiren bir kişinin bir ödeme hizmeti şirketi ile anlaşması sureti ile müşteri verilerinin işlenmesi durumda; ödeme hizmeti şirketi, satıcının veri işleyeni değildir. Bu verilerin işlenmesi bakımından veri sorumlusu statüsündedir. Zira deme hizmeti şirketi; (1) demelerin doğru yapılabilmesi için müşterilerden hangi verilerin toplanması gerektiğine karar vermektedir. (2) Toplanan verilerin hangi amaçla kullanılacağı konusunda kontrol sahibidir. (3) Satıcıdan bağımsız olarak doğrudan kişisel verileri işlenen müşterilere uyguladığı kendi hüküm ve koşulları bulunmaktadır. (4) Satıcıdan bağımsız olarak kendi tabi olduğu hukuki yükümlülükler bulunmaktadır. Örneğin; kredi kartı bilgilerinin silinmesi vb.

b.4. Avukatlar

Bir firmanın işten ayrılan çalışanlarından birinin firmanın müşteri listesini çaldığı ve buna karşılık firma sahibinin listeyi nasıl geri alabileceği ile ilgili bir avukata başvurmuş olduğu bir örnekte; firma sahibinin eski çalışanıyla ilgili kişisel verileri avukata teslim etmesiyle, avukat da veri sorumlusu statüsüne sahip olur. Bu durumda avukatın firma sahibinin adına işlem yapıyor olması bunu değiştirmez. Zira avukat elde edilen kişisel verilerin nasıl işleneceğini kendisi belirleyecektir. Dolayısıyla, sağlanan kişisel veriler bakımından hem firma sahibi hem de avukat veri sorumlusu statüsündedir. Bu anlamda her birinin uyması gereken kendi yükümlülükleri bulunmaktadır (örneğin; veri sahibinin kişisel veriye erişim talebinin yerine getirilmesi bakımından ikisi de ayrı ayrı sorumludur).

b.5. Mali Müşavirler

Mali müşavirler, müşterilerinin hesaplarıyla ilgili kayıtları tutarken bu kayıtlardaki kişisel verilerin işlenmesi bakımından veri sorumlusudurlar. Zira mali müşavirlerin işledikleri kişisel verilerle ilgili sorumluluk almasını zorunlu kılan birçok mesleki yasal yükümlülükleri bulunmaktadır. Örneğin, bir şirketin hesaplarını incelerken yolsuzluğa rastlamaları durumunda mali müşavirlerin adli ve

İdari birimler veya diğer yetkili kurumlara bildirimde bulunma zorunluluğu bulunmaktadır. Bildirimi yaparken müşterisinin talimatları doğrultusunda hareket etmiyor olacağı açıktır. Dolayısıyla bunun gibi uzman hizmet sağlayıcıları, kendi mesleki yasal yükümlülüklerine tabi oldukları sürece veri sorumlusu statüsünde bulunacaklardır ve veri sorumlusu olmaktan kaynaklanan yükümlülüklerini anlaşılmayla müşteriye kısmen veya tamamen bırakmaları mümkün olmayacaktır.

b.6. Bulut Hizmeti Sağlayıcıları

Bir kamu kuruluşunun, topladığı kişisel verilerin saklanması için bir bulut hizmeti sağlayıcısıyla sözleşme yapması ve bulut sağlayıcısının verileri belirli bir zamandan sonra sileceği ve/veya veri sahiplerinin kişisel verilerine erişimlerini sağlayacağı konusunda anlaşılmış olması durumunda, bulut hizmeti sağlayıcısı veri işleyen statüsündedir. Zira taraflar arasındaki sözleşme gereği bulut hizmeti sağlayıcısının verileri kendi amaçları için kullanması mümkün değildir. Ayrıca bulut hizmeti sağlayıcısı, kendisi veri de toplamamaktadır. Tek faaliyeti kamu kuruluşundan gelen kişisel verileri yine kamu kuruluşunun talimatlarına uygun olarak saklamaktır.

VII. VERİ KAYIT SİSTEMİ

Kişisel verilerin belirli kriterlere göre yapılandırılarak işlendiği kayıt sistemini ifade etmektedir. Bu sistemler elektronik yahut fiziki ortamda oluşturulabilir. Buna göre, veri kayıt sisteminde kişisel veriler; ad-soyad veya kimlik numarası üzerinden sınıflandırılabilceği gibi, kredi borcunu ödemeyenlere ilişkin oluşturulacak sınıflandırma da bu kapsamda değerlendirilecektir.

Kanun'un gerekçesine göre, otomatik olmayan yollarla işlenen kişisel veriler bir veri kayıt sisteminin parçası değilse Kanun kapsamında değerlendirilmeyecektir. Bir başka ifadeyle, Kanun aşağıdaki iki durumda uygulama alanı bulacaktır:

Kanun aşağıdaki iki durumda uygulama alanı bulacaktır:

Kişisel verilerin kısmen veya tamamen otomatik yollarla işlenmesi,

Kişisel verilerin otomatik olmayan yollarla fakat bir veri kayıt sistemi içerisinde işlenmesi.

Bu tanıma göre veri üzerinde gerçekleştirilen bir işleme faaliyetinin,

1) öncelikle otomatik olup olmadığının belirlenmesi,

2) otomatik olmayan işleme varsa, bu defa da verinin bir veri kayıt sistemi içerisinde işlenip işlenmediğinin anlaşılması

gerekmektedir.

Nasuh Akar Mah. 1407. Sokak No:4 06520
Balgat-Çankaya/Ankara // www.kvkk.gov.tr
Tel: 0 (312) 216 50 50 // Faks: 0(312) 216 50 52